

A Kájoni-kódex kiadása

Igen jelentős eseménye a magyar egyházzene-történetnek a Kájoni-kódex kiadása (*Musicalia Danubiana* 14. kötet). Az orgona-tabulatúrában írt nagy gyűjteményt még a 17. század első felében kezdte el összeírni egy *Seregély Máttyás* nevű, egyébként ismeretlen zenész, majd *Kájoni János*, a polihisztor erdélyi ferences folytatta évtizedeken át. A kottába beírtak általuk megismert és megbecsült olasz, német műveket éppúgy, mint a felvidéki és erdélyi zeneéletben közkézen forgó kompozíciókat, Kájoni ezenkívül népi jellegű dallamokat és táncokat, valamint saját műveiből is néhányat. Így a gyűjtemény hihetetlenül gazdag áttekintést ad a kor zenei, elsősorban egyházzenei világáról.

A Kájoni-kódexet századunk elején tanulmányozta néhány zeneértő, de érdeklődésük nagyrészt a népies anyagra korlátozódott. A két világháború közt a magyar kutatók nem juthattak hozzá, a román kutatókat is csak a világi darabok érdekelték. A második világháború után a kotta elveszett. Évtizedekig nem tudtunk róla, félő volt, hogy talán meg is semmisült. 1986-ban egy szerencsés véletlen folytán találták meg Csíksomlyón, több más könyvvel együtt elfalazva. Bukarestbe vitték restaurálni, majd visszakerült Csíkszeredára, ahol *Muckenhaupt Erzsébet* könyvtárosnak volt alkalmunka könyvészeti tanulmányozni. Az 1989-es fordulatnak kellett jönnie ahhoz, hogy a magyarországi kutatók előtt is felnyíljon a kódex. A csíkszeredai múzeum szakemberei, a bukaresti és budapesti kulturális minisztériumok, a romániai és magyarországi zenetudományi élet műhelyei fáradtságos kultúrdiplomáciai tárgyalásokkal munkálták ki a nagy tervet: a kódex közös kiadását. S akkor kezdődött még csak a neheze: a szempontok egyeztetése, a nagy türelmet kívánó tényleges együttműködés. (A jóindulat nem hiányzott egyik oldalról sem, inkább a tudományos elvek összeegyeztetése, összecsiszolása ment nehezen.)

Végül mégis eljutottunk a megjelenéshez. Román részről *Saviana Diamandi*, magyar részről *Papp Ágnes* végezték el a tudományos munkát, *Ferenczi Ilona* pedig a szerkesztőnek talán legtöbb fáradozást, türelmet, bölcsességet kívánó munkáját végezte. *Ottavian Lazar Cosma* professzor és magyar partnere, *Dobszay László* volt felelős a minisztériumok felé az egész vállalkozás irányításáért. A könyv 1994. áprilisában jelent meg. Az I. kötet (mely Buka-

restben látott napvilágot) a teljes kézirat fotómásolatát tartalmazza. (S ez azt jelenti, hogy függetlenül attól, merre fordulnak a két ország kulturális kapcsolatai, a Kájoni-kódex tanulmányozására most már mindig meglesz a legális lehetősége akár magyar, akár külföldi kutatóknak.) A II. kötet (maga is két kötetre osztva) a MTA Zenetudományi Intézete kiadásában jelent meg, s a teljes anyag modern kottás átírását közli. Mindehhez könyvészeti tanulmány, Kájoni részletes és korszerű életrajza, a kottaírás és a közölt anyag részletes elemzése, többféle mutató kapcsolódik. A több mint 1000 oldal tartalmú három kötet a nagyobb zeneműboltokban, s valamivel olcsóbban a Zenetudományi Intézetben beszerezhető.

A kiadás alkalmat adott három fontos tanácskozás megrendezésére. Az első a még 1993 decemberében Budapesten tartott háromnapos Kájoni-konferencia. Lengyel, cseh, szlovák, német, osztrák, román, magyar szakemberek tartottak előadásokat és diskusziókat elsősorban Kájoniról, de – Kájonihoz méltóan! – Közép-Európa népeinek 16–17. századi zenei kapcsolatairól is.

1994 júniusának első napjaiban – már a kötet megjelenését ünnepeelve – Bukarest adott otthont egy egynapos konferenciának, melyen magyar, német, román kutatók elemezték a kódex tartalmát, s ezzel kapcsolatban ismertették a korabeli orgonakultúrával kapcsolatos eredményeiket.

Végül 1994 júniusának végén Budapesten a két ország minisztériumainak küldöttei, a kiadáson dolgozó intézetek és tudományos munkatársak részvételével került sor a kötet ünnepélyes sajtóbemutatójára. A protokolláris megemlékezésen túl (mely e különleges esetben egyáltalán nem üres formáság...) itt sem hiányoztak az eredmények rövid tudományos összefoglalásai s – miként Bukarestben – a kódex anyagából tartott élő zenei bemutató. Úgy gondoljuk, módunk lesz e konferenciák anyagából az egyházzenei vonatkozású előadások egy részét folyóiratunkban közölni.

A román szülőktől származó, a magyar ferencesek legjelesebbjévé vált, európai látókörre vágó, de szlovák, magyar, cigány, román dalok iránt is érdeklődő Kájoni elégedetten mosolyoghatott le az ünnepeltre: művének kiadása nem a megosztás, hanem a békeszerzés eszközévé vált 1994-ben is